

Løsningsforslag

Skriftlig eksamen i Global Økonomi

4 timers skriftlig prøve

Dette opgavesæt består af 2 delopgaver, der indgår i bedømmelsen af den samlede opgavebesvarelse med følgende omtrentlige vægte:

Opgave 1	50%
Opgave 2	50%
I alt	100%

Til prøven er alle hjælpemidler tilladte – også elektroniske.
Der må ikke foretages opkobling til eksterne kilder.

Opgavebesvarelsen skal afleveres i henhold til skolens eksamensreglement
jf. bekendtgørelse nr. 714 af 27. juni 2012

Onsdag den 9. oktober 2013
Kl. 9.00-13.00

Løsningsforslag

Andre besvarelser end de foreslåede kan være fyldestgørende. Nedenstående rettevejledning er vejledende idet der i de enkelte delspørgsmål kan anføres supplerende betragtninger. Ved den endelige karakterfastsættelse skal der endvidere anlægges en helhedsbetragtning for om den studerende har opnået de mål, der er opsat for faget.

Opgave 1

Denne opgave omhandler udviklingen i prisen på råolie på verdensmarkedet og dermed også på det danske marked.

Spørgsmål 1.1

Redegør kort med udgangspunkt i bilag 1 for prisudviklingen på olie siden 1991. Giv herunder en forklaring på, hvorfor prisen i danske kroner og prisen i dollar for en tønde råolie ikke altid følges ad. Forklar i den forbindelse, om det er olieprisen i dollar eller i kroner der er vigtigst for dansk økonomi.

Der skal være en kort redegørelse af prisudviklingen. Råolie handles i dollars, derfor kan forskellen forklares ud fra valutakursen, derudover kan der på de forskellige råolie markeder indregnes en overpris eller underpris på råolien i kroner. Endvidere findes der en europæisk referenceoliepris – Brent – kontra den amerikanske referenceolie, West Texas Intermediate, hvilket kan give en forskel i dollar- og kroneprisen. Danmark er netto selvforsynende med energi, derfor er olieprisen i dollars vigtig for dansk økonomi med hensyn til eksport / import herunder betalingsbalancen, men for mange virksomheder er det råolieprisen i danske kroner, der er vigtigst.

Antag i det følgende, at prisen på råolie kan beskrives ved fuldkommen konkurrence.

Spørgsmål 1.2

Vis og forklar gennem anvendelse af et udbuds-/efterspørgselsdiagram for råolie og bilag 2, hvorledes udviklingen i energiforbruget vil påvirke prisen på råolie. I forbindelse med diagrammet skal begrebet priselasticitet for både efterspørgselskurven og udbudskurven inddrages.

Ud fra et udbuds- /efterspørgselsdiagram forklares, hvorledes at priserne på råolie presses op, fordi efterspørgslen på energi vil øge efterspørgslen på råolie, da skifergas og kul ikke kan dække det øgede behov. Det er især den globale transport samt energi til op- og nedkøling, der vil øge efterspørgslen. Skifergassen vil fortrinsvis erstatte de traditionelle kulkræftværk, hvilket ikke vil nedbringe efterspørgslen på brændstof til skibe og biler.

Efterspørgselskurven for råolie er stadig forholdsvis uelastisk, da energi- og transportsektoren fortsat foretrækker produkter, der er baseret på råolie. Udbudskurven kan få en ændret struktur, hvis det bliver dyrere at udvinde de sidste oliereserver, eller hvis der udbryder krig i de olieproducerende lande. Fordi det kan øge om-

kostningerne til sikkerhed og transport af råolie. Desuden kan OPEC-landene forsøge på at styre prisudviklingen via styring af udbuddet have en indflydelse på prisdannelsen.

Spørgsmål 1.3

Vis og forklar ligeledes med udgangspunkt i et udbuds-/efterspørgselsdiagram samt bilag 3, hvorledes konflikten i Syrien kan tænkes at påvirke olieprisen.

Markedsreaktionen bør være illustreret i et udbuds- / efterspørgselsdiagram, hvor efterspørgslen vil være påvirket af markedets reaktion på frygten for en storkonflikt i det mellemøstlige område, hvilket kan give en faldende produktion af råolie. Råolieproduktionen vil dog kun falde væsentligt, hvis andre olieproducerende lande inddrages i krigen. Udbuddet af råolie kan falde, hvis produktionen bliver mindre pga. krig, eller det bliver besværligt eller næsten umuligt at transportere råolien. Det må forventes, at der vil ske en form for hamstring af olie og olieprodukter samt spekulation i stigende oliepriser, hvilket vil påvirke efterspørgslen på råolie.

I bilag 3 nævnes at "Den stigende oliepris er gift for et gryende opsving"

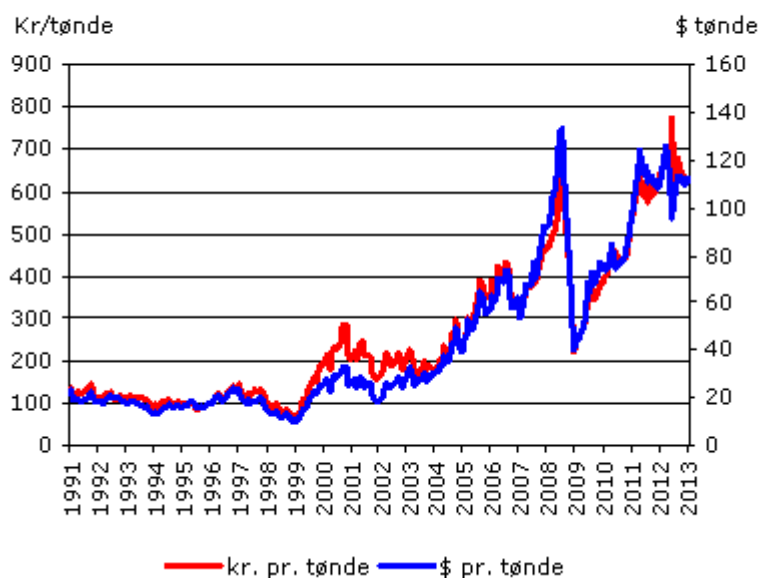
Spørgsmål 1.4

Giv en grundig analyse af, hvorledes olieprisstigninger kan tænkes at påvirke en række samfundsøkonomiske målsætninger. I analysen bør anvendes en model der viser virkningen af olieprisstigningerne på samfundsøkonomien.

Analysen kan være med udgangspunkt i forsyningsmodellen eller stabiliseringspolitikken på langt sigt i et SE-SU diagram, hvor analysen blandt andet kan komme ind på, at virksomhedens omkostninger forøges, hvilket overføres til udbudsprisen, heraf en faldende produktion pga. stigende priser. Ledigheden vil blive øget, hvilket vil give færre skattekroner, og samtidig øges statens udgifter til blandt andet offentlige ydelser (T-G).

Bilag 1

Prisudviklingen på råolie 1991 til 2013

Kilde: Energistyrelsen, august 2013.

Bilag 2

Berlingske, den 12. januar 2013 af Jeppe Christiansen

Global vækst udløser større energiefterspørgsel

Den globale økonomi bevæger sig i et stabilt mønster. Europa er domineret af en massiv pengepolitisk indsats og et commitment om refinansiering, som blev afgivet af direktøren for Den Europæiske Centralbank, Mario Draghi, i sommeren 2012.

ECB vil købe statsobligationer fra krisetruede europæiske lande »unlimited«. Dette har omsider stabiliseret de finansielle markeder og bankerne i Europa, i hvert fald så længe dette commitment står ved magt og har tysk opbakning.

I USA har man fået 2013-finansloven halvt på plads ved en aftale mellem demokraterne og republikanerne. De svære emner vedrørende besparelser er blevet udskudt i to måneder, så der mangler stadig en del. Væksten i USA er i fremgang, boligbyggeriet er på vej op, og beskæftigelsen stiger fortsat med cirka 150.000 pr. måned. Hvilket er ganske imponerende.

Det var også et år, hvor Brasilien og Kina oplevede opbremsning i deres ellers stærke vækst, ligesom det globalt set var et vanskeligt andet halvår. Det fremgår dog tydeligt af tallene, at de globale industriordrer bevæger sig mod positivt territorium, hvilket i særlig grad trækkes af USA og de såkaldte emerging markets-lande. Der er således grund til en vis optimisme for 2013.

Kineserne vil have bil

Hvis man dykker bag de økonomiske nøgletal, afgør privatforbruget i sidste ende den økonomiske vækst. To tredjedele af det globale BNP går til forbrugsefterspørgsel. Den største forbrugsaktivitet er knyttet til køb af bolig og indretning af boligen. Den næststørste er indkøb af biler og transportmidler.

I USA er bilsalget tilbage på niveauet før finanskrisen, hvilket svarer til 15 mio. solgte enheder pr. år.

I Europa er salget faldet konstant, både før og efter finanskrisen. Niveauet i Europa ligger nu på 12 mio. enheder om året. Det er lavere end i USA og nu også lavere end salget i Kina, som er steget til 16 mio. enheder pr. år. Her kan man tydeligt se, at der i Kina er en forbrugsbølge i gang. Selvfølgelig sælges der i Kina i gennemsnit flere billige biler end i Europa og USA, men væksten er ikke til at tage fejl af, og på dette område - ligesom så mange andre - vil Kina få en stigende betydning.

Et af de mange temaer, som knytter sig til bilsalget, er energiforbrug og energiproduktion. Dette er tæt forbundet med transport, opvarmning og industriproduktion.

Energiforbruget er vokset på emerging markets, og i særlig grad i Kina. Det skyldes især, at Kina er blevet verdens fabrik, hvilket kræver enorme energimængder. Samtidig er transport meget energikrævende, og såvel privat transport som industriel transport kræver energi. Derfor er Kinas energiforbrug vokset kolossalt stærkt.

Skifergas-fænomenet

De højere priser har øget efterforskningsaktiviteterne, og det har ført til, at naturgasproduktionen i særlig grad er steget. Man har fundet en lang række nye naturgasforekomster, særligt i USA, hvor produktionen af skifergas er i voldsom vækst. Også i andre dele af verden er efterforskningen øget, og meget naturgasproduktion sat i gang.

Noget overset er det, at også kulproduktionen stiger kraftigt. Det gør sig specielt gældende i Kina, hvor man har store kulressourcer og konstant øger produktionen.

Aircondition - den nye storsynder

I relation til klima-og miljødebatten er dette selvfølgelig foruroligende. Hertil kommer desværre, at energiforbruget til aircondition er i stor vækst, hvilket man ofte overser i Europa og USA. I Asien og de varme dele af jordkloden er investeringer i aircondition i konstant kraftig stigning. Man forventer, at denne trend fortsætter og forstærkes i de kommende år, således at energiforbruget til aircondition om 50 år vil overstige energiforbruget til opvarmning og bygninger og privatboliger.

Der er således masser af udfordringer på klimaområdet, og alt tyder på, at vi i de kommende år vil opleve konstant stigende efterspørgsel efter energi.

Olien er en knap faktor, ligesom naturgas og kul er knappe ressourcer. På samme måde er mængden af vindenergi, som økonomisk kan udnyttes, også knap og i øvrigt meget uregelmæssig.

Det fører til den logiske konklusion, at den vigtigste løsning på energi-og CO₂-udfordringen er produktion af energi baseret på sol og biobrændsel. Disse to områder er formentlig eneste reelle og mulige løsninger på den fremtidige energiefterspørgsel. Vindenergi og vindmøller kan selv på langt sigt kun skabe et meget beskedent bidrag, og det bør man nok have i mente i udformningen af fremtidens energipolitik. B. Jeppe Christiansen skriver hver måned her på pengesiderne i Business lørdag.

Bilag 3

Frygt for amerikansk intervention presser oliepris op

Energiwatch.dk 27.08.2013

Frygt for eskalering i Syrien presser olieprisen op.

Offentliggjort 27.08.13 kl. 07:35

Uroen i Mellemøsten fortsætter med at presse oliepriserne højere tirsdag morgen. Onsdagens kommentarer fra den amerikanske udenrigsminister, John Kerry, om, at præsident Barack Obama vil holde den syriske regering ansvarlig for sidste uges gasangreb, får investorerne til at frygte for en eskalering af problemerne i den i forvejen uro-ramte region.

En tønde af den europæiske referenceolie, Brent, koster tirsdag morgen 111,20 dollar mod en pris på 110,95 dollar mandag ved 17-tiden. En tønde af den amerikanske referenceolie, West Texas Intermediate, koster samtidig 106,40 dollar, hvor en tønde mandag eftermiddag kostede 106,10 dollar.

USAs olieudvinding presser OPEC men gavner økonomien

John Kerry understregede mandag i Washington, at beviserne for, at Syriens præsident Bashar al-Assad's regime er ansvarlig for sidste uges angreb, der medførte mere end 1.300 dødsfald, er "ubestridelige".

"Der er usikkerhed om de geopolitiske problemer. Det er en destabiliserende faktor. Mange investorer vil blive stående på sidelinjen," siger chefinvestor Angus Gluskie fra White Funds Management i Sydney til Bloomberg News.

Drusebjerg: Syrien-konflikt må ikke brede sig

Børsen.dk 29.08.2013

"Vi har allerede set en reaktion på finansmarkederne som følge af uroen i Syrien, men det er helt afgørende, at konflikten ikke breder sig til det øvrige Mellemøsten," siger Henrik Drusebjerg, chefstrateg i Nordea. ... "Den stigende oliepris er gift for et gryende opsving og vil virke som skatter for virksomheder, der skal ud og investere," siger Henrik Drusebjerg. ... Investorerne bør stadig fokusere på beskæftigelsen i USA og det kommende rentemøde i FED," siger Henrik Drusebjerg. Se analysen med Norddeas chefstrateg Henrik Drusebjerg ved at klikke på ovenstående tv-indslag.

Opgave 2

Denne opgave omhandler begrebet økonomisk vækst og de faktorer, der bidrager til et lands økonomiske vækst og forklarer forskelle i landenes vækstrater.

Spørgsmål 2.1

Definer begrebet økonomisk vækst.

Økonomisk vækst er en forøgelse af samfundets produktion eller indkomst, hvilket ofte måles i BNP i faste priser.

Spørgsmål 2.2

Giv en nærmere analyse af væsentlige vækstfaktorer, der er afgørende for et lands vækstrate på såvel kort som lang sigt.

Nogle af de vigtigste kortsigtede forhold kan blandt andet være: Produktivitetsudviklingen, lønkonkurrenceevnen herunder valutaforholdene og den internationale konjunkturudvikling.

Nogle af de vigtigste langsigtede forhold kan blandt andet være: Konkurrenceforholdene, efterspørgselsforholdene, udviklingen i produktionsfaktorerne, erhvervsstrukturen, love og regler, landets evne til at tiltrække udenlandske investeringer, erhvervsfrekvensen, engagementet i den globale handel samt infrastrukturen.

Spørgsmål 2.3

Med udgangspunkt i bilag 4 ønskes en analyse af den danske forsyningsbalances vækstbidrag til BNP – væksten i 2012 og 2013. Herunder kommenteres også forventningerne til væksten i 2014 og 2015.

Der er en stigende vækst i BNP, og den nærmere sig de 2% i 2014, men væksten er fortsat ikke i høj konjunktur-området. Væksten kommer fra den indenlandske efterspørgsel, hvor det er privatforbruget, lagerforskydninger og erhvervsinvesteringer, der er de vigtigste vækstfaktorer. Endvidere har eksporten en stor betydning for den øgede vækst i prognosen.

Spørgsmål 2.4

Vis og forklar gennem en ligevægtsmodel (Keynes model), hvorledes størrelsen af et lands marginale forbrugskvote og størrelsen af eksporten øver indflydelse på den økonomiske vækst (ændring i ligevægtsindkomsten).

Der bør være en illustration af nedenstående forhold i Keynes ligevægtsmodel. Hvis den marginale forbrugskvote stiger, så vil den løfte SE-kurven opad, og dermed gives en højere ligevægtsindkomst, hvilket er med udgangspunkt i en ændring i hældningen på SE-kurven. Hvis den marginale forbrugskvote stiger bliver SE stejle-

re. Øges eksporten giver det et løft i SE-kurven, og dermed parallelforskydes SE-kurven.

Som det fremgår af bilag 5 er der store forskelle i de respektive landes gennemsnitlige vækstrater i perioden 2008 – 2012.

Spørgsmål 2.5

Giv en analyse af de faktorer, der eventuelt kan forklare forskellene i de angivne landes vækstrater, herunder BRIK – landene.

Analysen kan være med udgangspunkt i konkurrenceevnen (Produktivitetsudvikling og lønkonkurrence) samt Porters Diamant. Derudover kan der blandt andet inddrages en række andre forhold såsom landets økonomiske niveau, størrelsen af den offentlige sektor kontra den private sektor samt landets systematiske indsamling af data. Andre faktorer er f.eks. NIC-landenes faktorudrustning, eksportorientering samt evnen til at tiltrække udenlandske investorer. Desuden gælder det aftagende udbyttes lov for I-landene, dvs. faldende grænseprodukt. Landenes robusthed overfor den globale finansielle krise siden 2008.

Bilag 4

Table I.3 Vækstbidrag til BNP

	Årets priser	Bidrag til vækst i BNP			
	2012	2012	2013	2014	2015
	Mia. kr.	Pct. point			
Privat forbrug	901	0,3	0,3	0,8	1,0
Offentligt forbrug	520	0,0	0,3	0,2	0,2
Offentlige investeringer	43	0,2	-0,2	0,0	-0,1
Boliginvesteringer	78	-0,4	0,2	0,2	0,1
Erhvervsinvesteringer	202	0,7	0,7	0,3	0,6
Lagerændringer	-4	-0,4	-0,2	0,5	0,5
Indenlandsk efterspørgsel i alt	1.740	0,3	1,0	2,0	2,1
Eksport	992	0,5	0,4	1,7	1,8
Samlet efterspørgsel	2.733	0,8	1,4	3,7	3,9
Import	912	-1,2	-1,2	-1,9	-1,9
		Pct.			
Bruttonationalprodukt	1.820	-0,5	0,2	1,8	1,9

Kilde: Danmarks Statistik, ADAM's databank og egne beregninger.

Kilde: Dansk Økonomi, forår 2013

Bilag 5

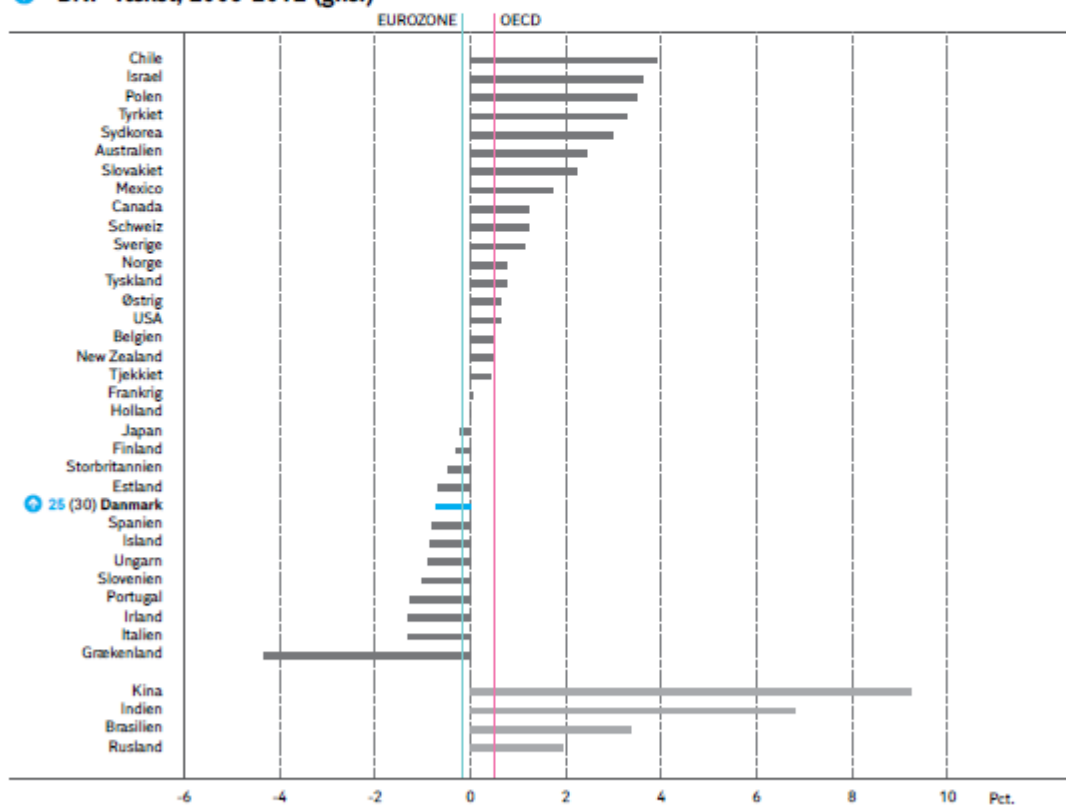
Visionen

Målsætning om årlig vækst på 2,5 pct.

DI's mål er, at Danmarks økonomiske vækst skal løftes til en underliggende årlig vækst på 2,5 pct. Dette er en meget ambitiøs målsætning, men også en realistisk målsætning, hvis hele samfundet løfter i flok. Hvis det lykkes, vil danskerne fortsat opleve fremgang i den private købekraft og samtidig opleve offentlige velfærdsydelser i verdensklasse.

Danmark har været blandt de allermest velstående samfund i verden, men det er vi ikke mere. Vi er et forholdsvis rigt land med en dygtig og veluddannet befolkning, en historisk stor offentlig sektor og et stærkt, forskelligartet og internationalt orienteret erhvervsliv. Men siden midten af 1990'erne er vores velstandsudvikling aftaget betydeligt. Vi rangerer blandt den nederste tredjedel af OECD, når det kommer til økonomisk vækst, hvilket er et udtryk for, at Danmark fortsat er hårdt ramt af krisen men også, at Danmarks strukturelle vækstpotentiale er forholdsvis begrænset.

BNP-vækst, 2008-2012 (gns.)

Anm. I alle grafer gælder det, at Danmarks placering sidste år er angivet i parentes. Bjælkers farve indikerer udviklingen i forhold til sidste år. Blå indikerer fremgang, sort stilstand og lysere nedgang.

Kilde OECD Economic Outlook Nr. 92 og DI-beregninger

Kilde: DI, Globaliseringsredegørelse 2013
"Sådan ligger landet"